

AVRUPALILAŞMA AVRUPALI MI?

Hakan Övünç ONGUR*

Öz:

Bu makalenin amacı 'Avrupalılaşıma' sürecinin Avrupalılar tarafından nasıl algılandığını değerlendirmektir. İlk olarak, Avrupalılaşıma kavramı, küreselleşme ve yerelleşme kavramları ile karşılaştırılmalı olarak analiz edilecektir. İkinci olarak, 'Berlusconi-Schulz meselesi' olarak literatüre giren tartışma, Avrupa'yı ilgilendiren bir meselenin, farklı Avrupa ülkeleri kamuoylarınınca nasıl ve neden farklı olarak algılandığı sorularına yanıt bulmak için kullanılacaktır. Meseleye farklı kamuoylarınınca geliştirilen farklı yaklaşımların, ulusal tartışma düzeyinden öteye geçememesi, Avrupalılaşıma ve Avrupa Kimliği diye adlandırılan kavramların, ulus-devlet paradigmasını aşma konusunda henüz yeterli olmadıkları sonucuna vurgu yapacaktır. Üçüncü olarak, uluslar-üstü hareketlere karşı düzenlenen üç ayrı karşıt-kampanya mercek altına yatırılacak ve Avrupalılaşıma kavramının, küreselleşme süreci karşısındaki konumu değerlendirmeye alınacaktır. Avrupa kamuoyunun aktivist kanadının, Avrupalılaşıma sürecini, küreselleşmenin neoliberal etkilerinin bir sonucu olarak görmesi, bu sürecin yalnızca ulusal paradigmayı değil, küresel paradigmayı da aşmak, ya da onlara bir alternatif üretmek, konusunda yetersiz olduğunu gösterecektir. Dördüncü olarak, Eurobarometre araştırmalarından yararlanılarak, değerlendirilen bu iki ayrı çalışmanın, Avrupa Kimliği tartışmalarında nereye oturtulabileceği konusunda fikir üretilecektir. Sonuç bölümünde ise, Avrupa kamuoyunun, tartışılan konu bir Avrupa meselesi dahi olsa, bu konuyu Avrupalılaşıma kavramı dahilinde almak yerine, yerel ya da küresel boyuta taşıma (indirgeme veya yükseltme) taraftarı olduğu gösterilmeye çalışılacak; kimliksiz bir Avrupalılaşımanın geleceği üzerine tartışmalarda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupalılaşıma, Avrupa Birliği, küreselleşme, milliyetçilik, sosyal hareketler

* Doktora Öğrencisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ovuncongongor@gmail.com

IS EUROPEANIZATION EUROPEAN?

Abstract:

The purpose of this paper is to observe how the Europeanization process is perceived by Europeans. First, it is attempted to define the concept of Europeanization with particular references to the concepts of globalization and localization. While the former denotes an inevitable development of 'world-wide interconnectedness' in governmental, economic, security-related and technological issues, hence based on a functional logic; the latter is being fed from essentialist-culturalist ties constructed between people and their territories. The position of Europeanization is represented in-between with the disadvantage of the obvious lack of both functional inevitability and cultural awareness. Second, the so-called 'Berlusconi-Schulz Case' will be analyzed in order to demonstrate how 'European' issues gain dissimilar attention from different national bases in the European Continent. Since the source of the dissimilarity of public reaction to a supposedly European matter is still national – i.e., while Berlusconi is regarded not as the President of the European Council of Ministers, but as an Italian, and Schulz is only a German, not a deputy in the European Parliament –, and their friction is perceived as 'a clash of nations'; it is at ease to claim that Europeanization or the discussions upon the European Identity are still having trouble moving away from the nationalist paradigm, let alone constructing an alternative to it. Third, a study concerning the transnational movements' campaigns will be added into the discussion, yet this time, observing why Europeanization does not constitute an 'alternative' to the globalization process in the eyes of the sensitive side of the European public. The responses obtained from the participants to those protests reveal that Europeanization, from the standpoint of the activists, is regarded as one of the by-products of the neo-liberal globalization, manufactured in a purely capitalistic laissez-faire logic. They also insist that thus far regional unification in Europe has failed to generate the alternative for the malign dimensions of globalization, and only if a more social, more welfare-oriented Europe, sensitive to the rates of unemployment, poverty, and fair-trade, is secured, then it would make sense to mention a unique process of Europeanization. The two consecutive studies indicate in common that when it comes to Europeanization, Europeans tend to devalue the process either from a national or a global viewpoint and prefer discussing European issues as either demoted to the local level or raised into the global level, respectively. Eurobarometer studies will be employed, fourthly, for associating and assessing the findings of these two separate fields of analysis with the concept of European Identity. Since the mid-

1980s, when the process of European integration have been taking a more political stance in addition to its economic rationale, the unification in Europe have been heralded also on the cultural basis. Accordingly, the peoples of Europe share a cultural, historical, territorial, and traditional common ground such that culturally they are bound as well to have a common identity. The introduction of a European flag, anthem, motto ('unity in diversity'), calendar, passports, driving licenses, the freedom of factors of production, and the concept of European citizenship have been designed specifically for giving the process of Europeanization a sense of a common identity. However, as the Eurobarometer results demonstrate, the efforts to construct (or to remind of) such identity have so far failed. The association with 'Europeanness' is way behind of the Europeans' self-identification with their national or sub-national identities. The inter-national differences are still valued over the continent-wide cultural connectedness. Therefore, Europeanization has been hovering above Europe with no actual identity attached to it. Combining the results of the three studies, it might be concluded that Europeanization has not yet been able to gain a true European identity, and the underlying reason might be found in that the two dominant sources of world politics today, i.e., the national-level identification and global-level interconnectedness of people, economics and politics, have still profound impact on the perception of Europeans, which inevitably undervalue the process of Europeanization and makes it insignificant in the eyes of its addressees.

Keywords: Europeanization, European Union, globalization, nationalism, social movements

GİRİŐ: AVRUPA MI, AVRUPA PROJESİ Mİ?

Hitler'in yabancısızlaştırma ve 'Avrupalı' bir Avrupa dñzeni yaratma fantezilerinden sonra, neredeyse otuz yıl boyunca "Avrupa kavramı entellektñellerin ilgisini çekmedi; Avrupa denildiğinde akla yalnızca Ortak Pazar ve bu pazarı oluşturan politikacılar, uzmanlar ve teknokratlar geliyordu. Aydınlar, veya en azından onların büyük bir bölümü, Avrupa'yı daha az önemseyemezdi bile" (FINKIELFRAUKT; 1985). Bu önemsememe halini sona erdiren Sovyetler Birliği'nin, dolayısıyla o ünlü duvarın ve pek tabi komünizm uygulamasının, Avrupa'da sona ermesi oldu. 1990'lı yıllarda – artık iyiden iyiye siyasallaşmış – Avrupa'nın yeni kurucu anlaymaları 'Avrupalılık'tan, ortak değerlerden ve özellikle de 'Avrupa kimliği'nden bahseder hale geldi (AB Belgesi, 1997). Avrupalılık tartışmalarına ek olarak, Avrupa Birliği'nin her zamankinden daha çok ilgi gösterdiği bütünleşme süreci, aday ÷lkeler için 'Avrupalařma' (Europeanization) gibi yeni kavramlar üretmeye başladı. Kopenhag Kriterleri, belki de hiçbir zaman somut olarak ölçñlemeyecek olmalarına rağmen, řart

koştuğu ortak değerleri Avrupalılaştırma şemsiyesi altında değerlendireceğini açıklamaktan geri durmadı. “Demokrasinin istikrarını temin eden kurumların varlığı, hukukun üstünlüğü, insan haklarına ve azınlıkların korunmasına saygı” (DİNAN;1999,s.191) ilkeleri bu şemsiyenin çatısını oluşturacaktı.

Bu makalenin amacı, bahsi geçen Avrupalılaştırma kavramının Avrupalılarca nasıl algılandığını incelemektir. İlk olarak, kavram, kendisine rakip (veya tamamlayıcı) olarak görülen küreselleştirme ve yerelleştirme kavramlarıyla karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. İkinci olarak, ‘Berlusconi-Schulz meselesi’ örnek olay incelemesi olarak ele alınacak, Avrupa’ya ve Avrupalılaştırmaya ait bir olgunun, yerel bazda ne tip tepkilere neden olduğu gösterilmeye çalışılacaktır. Üçüncü olarak, uluslararası hareketlere karşı düzenlenen üç ayrı karşıt-kampanya merkez altına yatırılacak ve Avrupalılaştırma kavramının, küreselleştirmeye alternatif oluşturup oluşturmadığı hakkında bir çıkarım yapılacaktır. Çizilen çerçeve içinde, Avrupalılaştırmanın, Avrupa kamuoyu gözündeki yeri ve vaadettikleri ile gerçekleştirdikleri arasında oluşan boşluk ya da paralellikler, Eurobarometer araştırmaları yardımı ile, incelenerek, makalenin sonuç bölümüne ulaşılabilecektir.

D) KAVRAMSAL TARTIŞMALAR

Her ne kadar uluslararası ilişkiler literatüründe hemen hemen tüm kavramların kendisiyle açıklanmaya çalışıldığı 1990’lar dönemi geride kalmış gözükse de, küreselleştirme kavramı 2000’li yıllarda da akademinin ve medyanın sözlüğünde gösterişli bir yere sahip olmaya devam ediyor. ‘Küresel bir dünyada yaşadığımız bu küresel zamanlar’, her gün, bütün yerküreye hatırlanmakta. Buna rağmen, küreselleştirmeye ait genel geçer bir tanımın üzerinde mutabakata varıldığı iddia etmek ise bir hayli güç. Held ve McGrew’a göre küreselleştirme “dünya çapında bağlantılılığı” (HELD, MCGREW; 2005, s.3) temsil eder ve bu bağlantılılık nedeniyle sürekli artan bir ölçek ve hızda gerçekleşen küresel akımlar, bilinçli ya da bilinçsizce, her geçen gün daha geniş alanları etkisi altına almaktadırlar. Ticaret, sermaye ve iş gücü akımları, uluslararası finans ve ülkeler içinde ve arasında gerçekleşen toplumsal etkileşimlerle birlikte, küreselleştirmeyi açıklamak amacıyla sıklıkla kullanılmaktadırlar. Bu kavramlara ek olarak, son 20-30 yılda hızla gelişen ve küreselleşen iletişim, veri işleme ve teknoloji de, (Giddens, Harvey ve Cairncross gibi) kimi yazarları ‘zamanın ve mekanın sıkıştırılması’ni gözlemlemeye itmiştir.

Buna karşın, Payne’e göre ‘bölgelcilik’ (regionalism) günümüzde küreselleştirmeye karşı devletlerce verilen temel cevaptır (PAYNE; 2000, s.201-218) ve bu anlamda, Avrupa bütünleşmesine bölgelcilik başlığı altında bakılabilir. Dolayısıyla, Avrupalılaştırma da, küreselleştirmenin dünya çapında ulaştığı alanlarda yarattığı tüm etkileri, kapsadığı bölgesel coğrafya (Avrupa) dahilinde gösterebilecektir. Yine de, bu etkilerin ömür uzunluğu ve kurumsallaşması göz önünde bulundurulduğunda, Avrupa bütünleşmesinin, klasik bölgelcilikten daha fazlası

olduğu da bir gerçektir (ROSAMOND; 2002, s.3). Örneğin, diğer bölgeselciliklerden ve uluslararası kurumlaşmalardan farklı olarak, AB kurumları kendi politik jargonlarını yaratmışlardır (Avrupa Konseyi, zirveler, bayrak, marş vb.) (VERNIER, BRIEN; 2001, s. 227-262). Bir başka deyişle, küreselleşmeye nazaran çok daha küçük olan ölçeğinin avantajını kullanabilen Avrupalılaşma, ekonomik bütünleşmenin ötesine geçip, siyasileşmeyi ve hatta ortak kimlik yaratabilmeyi hedefleri arasına alabilmiştir (SMITH;1992, SHORE; 1996).

Bölgeselcilik kavramının dışından bakıldığında, Avrupalılaşma kavramı üzerine oluşturulan literatür her geçen gün genişlemekte; kavramın kendisi, etkileri ve boyutları hakkında yüklü sayıda çalışma yayımlanmaktadır (GRAZIANO, VINK; 2008). Yine de, bu genişleyen literatürün ortak özelliği, Avrupalılaşma kavramına, daha çok teknik bir açıdan yaklaşıp, kavramı geniş bazı (güvenlik, vatandaşlık, kapitalizm ya da AB politikaları gibi) başlıklar altında incelemeleridir. Bu makalede, Avrupalılaşma teknik bir terim olmaktan ziyade, felsefi bir yorum olarak ele alıncağ; bu doğrultuda çalışmalara atıflarda bulunulacaktır (Headley, Delanty ve Rumford, Caporaso, Risse ve Cowles, Featherstone ve Radaelli, Habermas, Paparella, Gasche, Husserl gibi). Bilhassa, Avrupalılaşma kavramının, bir kimlik siyaseti şeklinde kullanılması, ve bu doğrultuda da kendi 'öteki'lerine ihtiyaç duyması (SOYSAL; 2002, STRATH; 2000, DIEZ; 2004, EDER, SPOHN; 2005, DELANTY; 2005) gibi olaylar üzerinde durulacaktır.

Yerelleşme kavramı ise, son yıllarda özellikle küreselleşmeye bir alternatif olarak sunulmuş ve daha çok dört yüz yıldan beri uluslararası siyasetin ana gündem maddesini teşkil eden milliyetçilik üzerinden evrilmiştir (RODDICK; 2000). Sınırlarını 'ötekilere' - en azından koşulsuz olarak - açmak istemeyen yerelleşme taraftarlarının, uğruna savaşların yapıldığı milliyetçilik ögesine sırtlarını dayamaları tahmin edilebilir olmasına rağmen; kuramsal boyutta, yerelleşmenin kendine has tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, bu makalede, yerelleşme, yerel kaynakların, yerel menfaatlerin ve yerel bakış açılarının, diğerlerinin üzerinde tutulması şeklinde algılanacaktır. Küreselleşme ve Avrupalılaşma kavramları ile karşılaştırıldığında, yerelleşmenin özellikle duygusal bağlılık açısından değerlendirildiğinde, diğerlerine göre çok daha avantajlı olduğu özellikle akılda bulundurulmalıdır (RISSE; 2002, s.77).

II) AVRUPALILAŞMA KAVRAMININ KAMUOYU/ MEDYA ile TEST EDİLMESİ

2004 yılında Atina'da düzenlenen ESA Konferansı'nda yayımladıkları sarsıcı makalede, University of Loughborough'dan John Downey ve Thomas Koenig, Avrupa'da ve tüm dünyada büyük yankı uyandıran 'Berlusconi-Schulz' meselesini, olayın dünya medyasında yaratığı etki çerçevesinde incelemişlerdir.

2003 yılında Avrupa Bakanlar Konseyi Başkanlığı'nın İtalya'ya geçmesiyle beraber, özellikle *The Economist*, *Le Monde* ve *El Mundo* gibi yoğun okuyucu kitleleri olan kapitalist eğilimli basın yayınları, bu geçişin, Avrupa Birliği'nin Fransa-Almanya eksenli karar mekanizmasında önemli değişikliklere yol açabileceğine dair haberler yayımlayarak (GINSBORG; 2001, s.319), makalede bahsi geçen 'Berlusconi-Schulz' meselesinin temellerine katkıda bulunmuşlardır. Avrupa'da bu sayede gerilen siyasi temellerin patlama noktasına ise, Avrupa Parlamentosu Sosyal Demokratları Başkan Yardımcısı olan MEP milletvekili Martin Schulz'un, İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi'yi iki ana konuda sert bir biçimde eleştirmesi ile ulaşılmıştır. Schulz'a göre, ilk olarak, İtalya, ulusal çıkarlarını Avrupa bütünleşmesinin önünde tutarak, tüm gelişmeleri önemli ölçüde yavaşlatmakta; ikinci olarak ise, Umberto Bossi gibi İtalyan Hükümeti temsilcileri 'ırkçı' açıklamalarıyla – Bossi, yasal olmayan göçün engellenmesi için İtalyan donanmasını kullanmayı teklif etmiştir – Avusturyalı Jörg Haider'i andırmakta olup, Avrupa Birliği'nin insan hakları düsturuyla ters düşmektedir. Schulz'a göre, Berlusconi'nin hem halihazırdaki hem de başkan olmadan önceki açıklamaları, kendisinin bu Parlamento'da Avrupa'nın değil, İtalya'nın çıkarlarını temsil ettiğini göstermektedir.

Bu sert açıklamalara Berlusconi'nin tepkisi ise gecikmemiştir: "Sayın Schulz, şu anda İtalya'da Nazilerle ilgili film çeken bir yönetmen tanıyorum. Sizi orada bir *kapo* rolü için önereceğim. O role mükemmel otururdunuz!" (Avrupa Parlamentosu 2003; 32). Avrupa Parlamentosu'nun Başkan Yardımcılarından birine yapılan bu yakıştırma – Nazi Almanya'sında, toplama kampları gardiyanlarına 'kapo' adı verilirdi –, yakıştırmanın yapıldığı kişinin 'Alman' uyruklu olmasıyla bambaşka boyutlara taşınmış, Avrupa'nın meselesi gibi görünen çekişmeler, henüz ne olduğu anlaşılmadan, Almanya-İtalya arasında diplomatik bir krize yol açmıştır. Kimileri (çoğunlukla İtalyanlar) Schulz'un, Berlusconi'nin sözlerinden fazlasıyla alındığını, Berlusco'nin, ne Schulz'a ne de herhangi bir Alman milletvekiline 'nazi' yakıştırması yaptığını düşünürken; kimileri (çoğunlukla Almanlar) ise Berlusconi'nin tüm Alman ulusuna hakaret ettiğine inanmaktadır. Bu karmaşanın ortasında, Berlusconi, Alman Şansöylesi Gerhard Schröder'i telefonla aramıştır ve Schröder, bu telefonu bir 'özür' olarak kabul ettiğini açıklamıştır. Berlusconi niyetinin bir özür olmadığını ısrarla vurgulamış, bir İtalyan milletvekili (Stefano Stefani) de Berlusconi'nin tepkisini "Schulz'un kabul edilemez provokasyonu karşısında İtalya için ayağa kalkmak" (DOWNEY, KOENIG; 2004, s.7) olarak yorumlamıştır.

Downey ve Koenig, işte bu noktada son derece ilginç bir yöntemle, tartışmanın medya üzerinde yankılarını araştırmışlar ve önemli sonuçlara ulaşmışlardır. Bulgulara göre (EK Tablo: 1), olayın yankıları, en çok Alman ve İtalyan basınında hissedilmiş, geri kalan Avrupa Birliği ülkeleri ise konuya neredeyse hiç ilgi göstermemişlerdir. Öyle ki, Avrupa Birliği üyesi olmayan İsviçre, ikinci İtalya'nın ardından olaya en çok ilgiyi gösteren üçüncü ülke olmuştur. Bir başka deyişle, Avrupa meseleleriyle ilgili

olarak ortaya çıkan, tamamen Avrupa Birliği'ni ilgilendiren bir olay, Avrupa medyasında bir çeşit 'ulusların atışması' olarak algılanmış, ulusal farklar, ayrılıklar, kltrel çatışmalar ve hatta ulusal-tarihsel kökenler başlıkları altında incelenmiştir. Oysa çalışmanın başında test edilen hipotez de göstermektedir ki, Avrupa bütünleşmesi ile yerleştirilmeye çalışılan Avrupalılaşma kavramı baskın olarak hissedilseydi, "alışmadan çıkan sonuçların Avrupa geneline eşit oranda yayılması" (TRENZ; 2004, s.297) gerekmektedir. Konunun yayılımının Avrupa'nın dışında ve 'tarafsız' İsviçre'de neredeyse Avrupa ortalamasından daha çok yankı bulması şüphesiz, çalışmanın amacı bağlamında, Avrupalılaşma kavramına, olumlu bir yaklaşım geliştirmeyi bir hayli güçleştirmektedir.

Kltrelci açıklamaya göre, Avrupa'da kamusal alan ancak aynı meseleler aynı zamanda, aynı yoğunlukla ve aynı anlamda algılanırlarsa ortaya çıkabilir (VAN DE STEEG; 2003). Araştırmanın sonucu ise, ne yazık ki, bu önermeyi doğrulamaktan ve kültürelci yaklaşım içinde olumlu olarak değerlendirilmekten son derece uzaktır. Downey ve Koenig de, sonuçların bir çeşit 'ulusların atışması'na işaret ettiğini belirtir: ulusal farklılıklar üzerinde durulmuş, kltrel miraslar akla getirilmiş, mesele kişiselleştirilmeye gerek duyulmadan, ulusallaştırılmıştır (DOWNEY, KOENIG; 2004, s. 23). Berlusconi ve Schulz, hem ulusal hem de tarihsel figürler olarak ele alınmışlardır. Öyle ki, aralarındaki çatışma, çift taraflı olarak değerlendirilmiş, Avrupa-içi olarak adlandırılması istenilen bir mesele de bu sebepten çift taraflılıktan öteye geçememiştir.

III) AVRUPALILAşMA KAVRAMININ ULUSÖTESİ HAREKETLER ile TEST EDİLMESİ

2001 yılında, İtalya'da yapılan YEN Konferansı'nda makalelerini sunan Massimiliano Andretta ve Lorenzo Mosca, Avrupalılaşma ve Avrupa Kimliği tartışmalarını, üç ayrı uluslarüstü küreselleşme karşıtı hareketler sırasında yürüttükleri anketlerde aldıkları cevaplar ekseninde tartışmışlardır. Bu üç hareketten ilki, 1997 Amsterdam Zirvesi'ne karşı düzenlenen *Euro-marches* kampanyası olup, hareketin genel amacı tamamen Avrupa Birliği kaynaklı iş ve işçi güvenliği, işsizlik ve sosyal dışlanma meselelerine karşı çıkmaktır. İkinci olarak, 2000 Nice Zirvesi için düzenlenen protestolar, *Euro-marches* kampanyasının *No-Global* uluslararası hareketi ile birleşmesi dolayısıyla, perspektif genişletmesi amacıyla seçilmiştir. Hareketin asıl amacı, bu sayede, temelde Avrupa Birliği politikalarını hedef alsada, aşırılı-liberal Avrupa söylemine ve karşıtlığına doğru genişlemiştir. Son örnekten ise, 2001 yılında Cenova'da düzenlenen G-8 Zirvesi karşıt hareketleri baz alınmıştır. Araştırmanın asıl amacı, kamuoyunun hassas kanadı olabilecek karşı-hareket katılımcılarını ve aktivistlerini baz alarak, Avrupalılaşmanın, küreselleşme karşısında bir alternatif oluşturup oluşturmadığını, halk nezdinde değerlendirmektir. Çalışmadaki katılımcı

sayısı ve çeşitli faktörlere göre dağılımı, bu makalenin konusunu oluşturmadığı için üzerinde durulmayacaktır.

İlk örnekte, Andretta ve Mosca, işsizliğe, iş güvencesizliğine ve sosyal kısıtlamalara karşı yürütülen, 1996'da Hollanda'da başlatılıp, 1997 AB Amsterdam Zirvesi'nde sonlandırılan 'Euro-marches' kampanyalarını ele almışlardır. Kampanyanın esas özelliği, AB'yi hedef alan ve Avrupa meselelerine karşı duran ilk Avrupalı sosyal hareket olmasıdır. Bunun yanında, Avrupalı 'karşıt' hareketinin ölçeğini göstermesi ve küresel hareketlerle dayanışma yapabilme potansiyeli hakkında da önemli bir test sayılmalıdır. Açıklanan asıl hedef "Avrupalı liderler ve kurumlar üzerinde, medya aracılığı ile baskı" (MATHERS; 1999) kurulabilmesidir. Sonuç, ellibinin üzerinde katılımcı ve medyada geniş yer kaplanması ile, başarılı sayılmıştır (CHABENT, CURIE; 2001, s. 8-10).

İkinci örnekte, 'Euro-marches' kampanyaları ve 'No Global' hareketi, Aralık 2000 yılındaki AB Nice Zirvesi sebebiyle, birleştirilmiştir ve bu iki kampanyanın bir araya gelmesi analiz edilmiştir. Bu karşıt hareketin hedefi "Avrupa'daki karşıt hareketlerin, küresel aktivist hareketlerle benzer tabanda kaynaştırılabileceğini" (ANDRETTA, MOSCA; 2001, s. 9) göstermek olarak açıklanmıştır. Katılımcıların motivasyonu "sosyal mevzuatı ve demokratik kuralları, piyasa ve finans kuralları için feda eden ultra-liberal Avrupa" (CONAN; 2000) kavramının karşısında olmaktır. 6 ve 7 Aralık tarihlerinde, ilk gün federal hareketler, ikinci gün ise AB'nin kendisi, ama esas olarak "ortak hedef olarak neoliberalizm" (ANDRETTA, MOSCA; 2001, s.10) protesto edilmiştir.

Çalışma esas olarak üçüncü örneğe, 2001 yılında Cenova'da düzenlenen G-8 karşıtı protestolara odaklanmaktadır. Protestoların ana aktörü (*Rete Lilliput, Attac, White Overalls, Network for Global Rights* ve *Black Block* örgütlenmelerini içinde barındıran) Cenova Sosyal Forumu (GSF) olmuş, Avrupa birleşmesinin altında yattığı iddia edilen neoliberalizmin faydasız taraflarını hedef aldığını iddia etmiştir. Gösteriler sırasında polis ve göstericiler arasında ortaya çıkan şiddet eylemleri medyada daha fazla yer kaplamış olsa da, GSF protestoları, dünya kamuoyunun ilgisi eylemlerinin amacıyla da çekmeyi başarmıştır.

Her üç örneğin incelenmesi, bizleri, en 'Avrupalı' amaçla toplanmış Euro-marches hareketi de dahil olmak üzere, protestoların Avrupa-merkezli olmanın uzağında oldukları ve esasen küresel neoliberal programı hedef aldıkları sonucuna götürüyor. Protestocuların amacının ise bu küresel neoliberal programın karşısında bir alternatif yaratması istenen sosyal Avrupa'yı inşa etmek olduğu anlaşılıyor. Bir başka deyişle, "Euro-marches hareketinin öncüleri temelde bir başka sosyal ve siyasi bir Avrupa'nın yaratılmasının peşindedirler... Anti-Avrupacı olmak şöyle dursun, bu hareketler 'başka' bir Avrupa'nın mümkün ve istenilir olduğunu duyurma amaçlıdır... Bugünkü Avrupa'nın inşasına değişik bir yön vermek, kampanyanın ana hedefleri arasındadır" (CHABANET, CURIE; 2001, s.12). Protestocular, Avrupalı

bürokratlardan ve Avrupa Merkez Bankası'ndan 'küresel vatandaşlık haklarının Avrupası'nı oluşturmalarını talep etmişler, Avrupa Komisyonu'nu ultra-liberal programın alelade bir uygulayıcısı olarak görmüşlerdir. Küreselleşme kavramını, ön ek olarak aldığı, 'neoliberal' damgası ile birlikte değerlendirmeyi uygun bulmuşlardır.

Bu noktada neoliberalizmden kastedileni anlamaya çalışmakta fayda var. Bourdieu'ya göre, neoliberal program "sosyal gücünü, arzularını dile getirdiği ekonomik ve politik güçlerden alır: sermaye sahipleri, finans işletmecileri, sanayiciler, laissez-faire'in tüm nimetlerinden yararlanmayı kendilerine ilke edinmiş muhafazakar ve sosyal demokrat politikacılar ve yüksek mevkilerden, kendi mevkilerini sağlamlaştırmayı amaçlayan finansörler" (BOURDIEU; 1998). Chomsky'ye göre ise neoliberalizm "belli bir zümreye ait özel çıkarların, kendi kişisel karlarını maksimize etmek için, kontrol edebildikleri kadar kamu sosyal hayatını kontrol etmelerine olanak veren süreç ve politikaların bütünüdür" (CHOMSKY; 1999, s.7). Bu politikaların temelinde de "ticaret ve finansı serbest bırakmak, pazarın fiyatları belirlemesini meşrulaştırmak, enflasyona son vermek (makroekonomik denge), özelleştirmek ve hükümeti 'yoldan çekmek'" (age: 20) yer almaktadır. Ayrıca, Fukuyama'nın da tarihin sonu tezi ile çakışan, başka bir yol veya alternatifin olmadığı mesajını vermek; bir başka deyişle, insanlığın ulaşabileceği en yüksek seviyeye ulaştığını mümkün olan her yolla belirtmek de, neoliberalizmin amaçları arasında yer alır (HOFFMAN; 2002). Elbette tüm bu amaçlar ve mesajlar, önlerine çıkan en ufak bir sendelemede yara alır, protestocuların nihai hedefleri haline de gelebilirler. 11 Eylül gibi tarih açısından bir dönüm noktası oluşturabilecek olaylarda ise sorgulanmanın boyutları muhakkak ki aynı oranda artacaktır.

Andretta ve Mosca'nın çalışmasında, neoliberalizmin mantığına yapılan eleştiriler, başta da belirtildiği gibi işsizlik, açlık, zengin-fakir arası uçurumun genişlemesi gibi temel argümanları hedef alır (EK: Tablo 2). Protestocular küreselleşmeyi, neoliberal programın bir 'kolu' olarak görürler ve neoliberal program, 'ekonomik güvencesizlik', 'sosyal eşitsizlik', 'insanlığın, ekonomi ve ticaret nezdinde küçük düşürülmesi', 'üretim ve zenginliğin hakça paylaşılmaması' ve 'demokrasinin ve seçim hakkının kaybı' gibi kavramlardan da birinci dereceden sorumlu tutulur. Bu nedenle, Avrupa bütünleşmesinin bir şemsiye gibi üzerlerini örttüğü neoliberal politikalar, malların, sermayenin ve işçilerin serbest dolaşım hakları, para politikaları, emeklilik fonları gibi konular, protestolarda öne çıkan meseleler olmuşlardır. Başka bir biçimde ifade etmek gerekirse, eleştirilen gerçekleştirildiği platform ister herhangi bir AB Zirvesi öncesi, ister G-8 toplantıları sırası, isterse de diğer ulusüstü kurumların toplantıları olsun; neoliberalizm ve neoliberal küreselleşme, protestoların ana gündemini işgal etmektedir.

Bu nedenle, basitçe ifade edilebilir ki, incelenen sosyal kampanyaların ve protestoların yönelimi, Avrupa merkezli başlasa da, sonunda küresel boyuta taşınmıştır. Euro-marches hareketi Amsterdam'dan start almış, No-Global hareketi ile Nice'de

birleşmiş, en sonunda ise Cenova’da GSF bünyesine karışmıştır. Andretta ve Mosca bu yönelimi şu cümle ile açıklar: “Avrupalılaşıma ve küreselleşme her geçen gün aynı madalyonun farklı yüzleri olarak algılanmaya başlamışlardır” (ANDRETTA ve MOSCA;2001, s.20). Katılımcılar için Avrupa Birliği (dolayısıyla da Avrupa bütünleşmesi) sadece neoliberal programa göre hareket eden alelade bir araçtır.

Çalışmanın bu önemli sonucunu destekleyen farklı argümanlar da bulunabilir. Avrupa bütünleşmesi ve kurumsallaşmasının önemli figürlerinden Romano Prodi, Avrupalılaşıma ile küreselleşme arasındaki bağlantıyı yakalayanlara bir örnek teşkil eder. Prodi’ye göre: “bütünleşmede Avrupa modeli, dünya üzerindeki örneklerinin en gelişmidir. Her ne kadar an itibarıyla mükemmel olmasa da, bütün bir kıta üzerinde işlemeye devam etmektedir. Gerekli kurumsal reformların ve genişlemelerin ardından da bu şekilde işlemeye devam ederse, dünya çapında bütünleşmenin sağlanmasına da katkısı olacaktır” (PRODİ; 2000,s.4). Pascal Lamy, Prodi’den bir adım öne çıkarak, Avrupalılaşıma sürecinin, küreselleşmenin bir laboratuvarı, küresel hareketler karşısında Avrupa’yı savunan bir aracı, küreselleşmede yönetişimin örnek bir modeli ve yine küreselleşmenin bir aktörü olduğunu vurgular (LAMY; 2000). Elbette her iki tanımda da küreselleşmenin yan faktörlerinden olan ‘Amerikan etkisinden’ söz edilmemiştir. Rosamond’un bu konudaki saptaması ise son derece ilgi çekicidir: “küreselleşmenin Amerikan kapitalizmi üzerinde homojenleştirici etkisi kötü bir şey olabilir, ancak aynı küreselleşmenin olumlu yanları şüphesiz ki revize edilmiş sosyal bir Avrupa modeli ile yürütülecek Avrupa’dan geçecektir” (ROSAMOND; 2002, s.9). Bu nedenle, küreselleşme ve AB karşıtı protestolara katılan aktivistlerin ve katılımcıların, kampanyalarını neoliberal küreselleşme üzerinden ilerletmeleri hem sosyal bir tepki olarak hem de akademik açıdan doğru bir refleks olarak adlandırılmalıdır.

IV) AVRUPALILAŞMA KAVRAMININ EUROBAROMETRE SONUÇLARI ile TEST EDİLMESİ

Avrupa Komisyonu 1973 yılından bu yana çeşitli konularda üye ülkelerdeki kamuoyunun tepkilerini ölçmek için Eurobarometre adı verilen araştırma sistemini kullanmaktadır. AB’ye üyelik, AB’nin üye ülke ve dış ülke kamuoylarında görüntüsü/algılanışı, AB birimleri ve politikalarının yansımaları, ‘Avrupa değerleri’ ve çeşitli toplumsal meseleler gibi konularda görüşlerin toplanıp, ortalama altı aylık dönemler için, periyodik çalışmalar haline getirilmesini kapsayan Eurobarometre sistemi, yukarıda işlenen konular için de sağlam bir araştırma sahası işlevi görebilir.

Eurobarometre 66 (AB Belgesi; 2006, s. 7-12), ulusal vatandaşların kendi ülkelerinin AB üyeliğine verdikleri destek oranlarını araştırır. Buna göre, toplam AB vatandaşlarının yüzde elli üçlük bir kısmı, AB üyeliğini ‘iyi bir şey’ olarak görürken; yirmi beş ülkenin onunda, bu oran yüzde ellinin de altına inmektedir. İronik bir

biçimde, Birleşik Krallık'tan çıkan yüzde otuz dördlük oran, tüm AB üyeleri vatandaşları arasında, AB üyeliğine verilen en düşük yüzdeyi belirtirken; Birleşik Krallık'ın komşusu İrlanda Cumhuriyeti'nde bu oran yüzde yetmişsekiz ile, AB'nin en yüksek oranını oluşturmaktadır. Sonuçların yorumlanması da göstermektedir ki, AB vatandaşlarının yaklaşık olarak yarısı Avrupalılaşma sürecine sıcak bakmakta, en azından bunu 'kötü bir şey' gibi algılamamakta; yüzde ellidördlük bir bölümü de, AB projesinin, ekonomik yönden yararlı olduğunu savunmaktadır. Downey ve Koenig'in araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında, iki sonuç arasındaki paralellik dikkat çekse de, kesin bir sonuca varmak için, aşağıdaki verilerin de incelenmesi gerekmektedir.

Eurobarometre 66'dan tam on yıl önceye, 1996 yılına geri dönülürse, Eurobarometre 45'in de - o zamanki üye sayısı olan - onbeş ülke için benzer bir çalışma yürüttüğü ve katılımcılardan Avrupa bütünleşmesi kavramına yaklaşımları hakkında görüş istediğı görülecektir (AB Belgesi; 1996b, s.43-46). Çalışmanın sonucunda, o zamanki onbeş üyeden gelen katılımcıların, dört ana kategoriye ayrılabilirdikleri tespit edilmiştir. İlk kategoriye oluşturan yüzde yirmidördlük kesim, 'sosyal hakları koruyacak' birleşmiş bir Avrupa'nın arkasında olduklarını belirtmiş, o zamanki noktada var olan kimi 'belirsiz' politikalara ise yine de dikkat çekmişlerdir. Yüzde yirmibeşlik ikinci kesim ise bahsi geçen belirsiz politikaları da önemsememiş, 'bütünleştirilmiş ve toplumsal olarak sorumlu' bir Avrupa'nın her koşulda arkasında olduklarını belirtmişlerdir. 'Ortak politikalar', bu ikinci kesim için o kadar önem arz etmektedir ki, "kimliğin veya ulusal kültürün kaybı" hakkında endişe duymadıklarını açıkça belirtmişlerdir. Üçüncü kesim Avrupa vatandaşı, yüzde otuzikilik oranı ile tüm gruplar içerisinde en yüksek oranı yakalar ve kendini 'Avrupa bütünleşmesi karşısında şüpheli' olarak adlandırır. Onlara göre, Avrupa bütünleşmesinin içerisinde mümkün olduğunca az yer almak gerekir ve bunun sebebini de "dillerine, kültürlerine ve kimlik meselelerine karşı olan bağlılıkları" ile ilişkilendirirler. Dördüncü ve son kesim, yüzde onyededi gibi hatırı sayılır bir yüzde ile 'Avrupa'ya hayır - ulusalcılar' olarak adlandırılır. Kendilerini "ulusal bağımsızlıklarını korumak/devam ettirmek" ile yükümlü görürler ve kendi ulusal parlamentoları tarafından alınmamış bütün Avrupalı, ulusüstü ve ortak Avrupa projelerini/kararlarını reddetmenin, ulusları yararına olacağına inanırlar.

Eurobarometre 45'ten elde edilen bu sonuçları, çalışmanın kendisinde böyle bir sınıflandırma yer almıyor olsa da, iki ana başlık altında toplamak mümkün görünüyor. İlk başlığa 'AB hakkında iyimseler', ikinci başlığa da 'AB hakkında kötümseleler' olarak isim verir; iyimseler arasına, çalışmanın ayırdığı ilk iki, kötümseleler arasına ise, çalışmanın ayırdığı son iki kesimi katarsak, elde edilen yüzdelerin, tıpkı on yıl sonra Eurobarometre 66'da elde edileceğı gibi, yaklaşık olarak yarı yarıya bölüldüğü gözlemlenecektir. Yine de, bize göre, çalışmada asıl önemli olan bu yüzdeler değil, incelenen bu kesimlere verilen, atfedilen, özelliklerdir. Örneğin, dördüncü kesime 'ulusalcılar' olarak yaklaşıp, 'ulusalcılık' kavramına, yüzde yüz AB karşıtlığı

kisvesini giydirmek şüphesiz dikkat çekicidir. Dahası, hem şüphecilerin hem de AB projesine en olumlu şekilde yaklaşanların, bu yaklaşımları altında yatan sebepleri ‘kimlik’ ile açıklamak da bilinçli bir seçimdir. AB bütünleşmesinin, ulusal alanda yaratması muhtemel dil, kültür ve kimlik kayıplarına dikkat çekilmesi ve soruların da bu yönde seçilmesi, Avrupalılaşıma kavramını yaratan ve bunu gerçekleştirmeye çalışanların da akıllarında ‘ulusal kimlik’ meselesine bir alternatif yaratmama/yaratamama kaygısı olduğu şeklinde yorumlanabilir. AB karar mekanizmalarında da, ulusal kimliklerin, yerelleşmenin, bir eleştirisi olması, belki de bu çalışmada buraya kadar incelenen meselelerin de ‘varsayımsal’ olmadıklarını ortaya koyması açısından önemlidir.

Kimlik meselesinde Eurobarometre çalışmalarını incelemeye devam edelim. Üstteki son çalışmanın bir öncesinde, Eurobarometre 44, esasen, tam olarak da ‘kimlik’ ile ilgili doğrudan sorular sorarak AB’nin o zamanki onbeş üyesi vatandaşlarının bu konu hakkındaki görüşlerini incelemiştir (AB Belgesi; 1996a). Araştırmanın üzerinde evrildiği ana soru şöyledir: “Yakın bir gelecekte, kendinizi verilenlerden hangisi olarak görüyorsunuz?: yalnızca tabiyetiniz, tabiyetiniz ve Avrupalı, Avrupalı ve tabiyetiniz, yalnızca Avrupalı”. Elde edilen sonuçlar, önceden incelenen Eurobarometre çalışmalarına neredeyse birebir uymaktadır. Katılımcılardan yüzde kırkçüçlük bir kesim, kendisini yalnızca kendi tabiyetinde görmeye devam edeceğini belirtmiştir. Özelde, katılan İsveçlilerin yüzde altmışdördü, İngilizlerin yüzde elliyedisi, Danimarkalıların ve Finlandiyalıların yüzde ellialtı, Yunanların yüzde ellüçü, ve Avusturyalıların yüzde ellisi, kendilerini yalnızca bu sıfatlarla tanımlayacaklarını söylemişlerdir. Öte yandan, ankete katılan AB vatandaşlarının yüzde kırkaltılık kısmı kendilerini önce kendi tabiyetlerinde, sonra Avrupalı olmakla tanımlayacaklarını belirtirlerken; yalnızca yüzde altılık bir kesim kendi tabiyetinin önüne Avrupalı olmayı eklemiş; katılımcıların sadece yüzde beşi ise kendisini yalnızca Avrupalı olarak göreceğini belirtmiştir. Basit bir matematikle, katılımcılardan yüzde doksanına yakınının Avrupalılıktan önce kendilerini, kendi tabiyetlerinde tanımladıklarını gözlemek mümkün olacaktır. Şüphesiz, bu sonuç, AB kurumlarında ve belgelerinde üzerine sürekli vurgu yapılan Avrupalılık ve Avrupa değerleri kavramlarının, henüz toplumda ne kadar düşük bir seviyede kabul gördüğünün de trajik bir göstergesidir. Sonuçlar beklentilerden öylesine uzaktır ki, aradan on bir yıldan fazla bir süre geçmiş olmasına karşın Eurobarometre araştırmaları, bir daha bu veya benzer sorulara, anketlerinde yer vermemişlerdir.

Esasında sondaki cümle, üzerinde biraz daha fazla düşünölmeye mahkumdur. Şöyle ki, bahsi geçen son iki araştırmanın yapıldığı yıl olan 1996 yılı, Eurobarometre sorularının içerisinde ‘tabiyet’ ve ‘kimlik’ sözcüklerini yerleştirdiği de son yıl olmuştur. Bundan sonraki yapılan çalışmaların hiçbirinde bu iki *tehlikeli* kelimeye yer verilmez. Bunun yerine son derece dolaylı sorular ve bilhassa da Avrupa bütünleşmesine karşı geliştirilen ‘his’ler çalışmalarının odak noktalarını oluşturur. Yazık ki, sırf bu nedenle, Downey ve Koenig’in araştırmasında da ortaya çıkan benzer sonuçları, günümüzdeki

verilerle karşılaştırmak mümkün olamamakta, Avrupalılaşma kavramına sosyolojik veriler katma çabaları, verisel yetersizlikle karşılaşmaktadır.

Peki AB’de ve Avrupalılaş(tır)ma çabaları içinde ‘kimlik’ ve ‘tabiyet’ kelimeleri neden bunca önem arz etmekte, dahası bahsi geçen kavramlar neden neredeyse birer ‘tehlike’ olarak görölmektedir? Sanırım bu soruların cevabına, bahsedilen sosyolojik yetersizlik nedeniyle, tarihsel bir açıdan yaklaşmak en doğrusu olacaktır.

Bilindiği gibi bugönkü uluslararası ilişkiler kuramı, bütöun transnasyonel, kurmacı, post-modern, feminist, post-kolonyal çabalara rağmen, hala geleneksel ‘ulus-devletler arası’ hüviyetine bağlı bir yaklaşım sergilemektedir. Yirminci yüzyılın bilimi olarak adlandırılabiliecek uluslar arası ilişkilerin, ana inceleme konusunu oluşturan ulus-devletlerin tarihinin de, aslında, modern bir kavram olduğu ve yaklaşık dörtyüz yıllık bir maziye yayıldığını iddia etmek yanlış olmayacaktır (SMITH; 1986, s.6-18). Bazı tarihçilerin, ulus-devlelerin, modernitenin ‘hayali’ ürünleri olduğu yolundaki sağlam altyapılı iddialarına rağmen (ANDERSON; 1991, GELLNER; 1983, HOBBSAWM;1990), Smith gibi yazalar, bu bilimsel iddialara hem bir anlamda katılır, hem de ulus-devletlerin ortaya çıkışında, bu modernist yan dışında, bir de ilkel/primordialist tarihsel gelişim olduğunu ortaya sürer. Smith’e göre ulus-devletin oluşması için gereken bazı koşullar şu şekilde sıralanabilir: “tarihsel bir alan ya da anavatan; ortak mitler ve tarihsel hafıza; ortak bir halk költürü; tüm üyeler için ortak haklar ve görevler; üyelerin içerisinde serbestçe hareket edebildikleri ortak bir teritoryal ekonomi” (SMITH;1991,s.14). Bloom’a göre ise, ulus devleti diğer yönetim biçimlerinden ayıran ‘ulusal kimlik dinamiği’ kavramıdır, ve bu kavram sayesinde bir araya gelen ulus-devleti yönetenler “hem siyasi bütöunleşmeyi hem de ulusal seferberliği” (BLOOM;1993,s.53) elde etmiş olurlar. Ulusal kimlik dinamiğinin bir araya getirdiği, ve Smith tarafından özetlenen değerleri de bünyesinde toplayan kitleler, Yurdusev’e göre, ‘mülkilik’, ‘bağımsızlık’, ‘merkeziyetçilik’ ve ‘ulusallık’ etmenleri (YURDUSEV; 2003, s.103-106) çerçevesinde ‘ulus-devlet’ adı verilen yönetim biçimini oluştururlar.

1648 Westphalia Antlaşması, yalnızca ulus-devletin, sözü edilen tarihten beri milletler arası anlaşmaların esas öznesi olmasının değil, aynı zamanda Avrupa’nın da bu sürece, bir anlamda beşiklik ettiğinin bir göstergesidir. Bir başka deyişe, neredeyse dörtyüz yıldır Avrupa, hem ulus-devletin ve ulusallık kavramının coğrafi temsilcisi, hem de dünyaya yayıldığı merkez olmuştur. Esas olarak ‘Avrupalılaş(tır)ma’ denilen kavramın da, Avrupa devletlerinin, önce dünyanın başka coğrafyalarını keşfedip, sonra da ulaştıkları yerleri bir bir sömürge haline getirmesi ile doğan ‘Avrupa yayılması’ için kullanılıyor olması, bu bakımdan hem ilginç hem de ironiktir. Amin’in bahsettiği Avrupa-merkezcilik (AMIN; 2007; ayrıca bknz. ÇIRAKMAN; 2001), dörtyüz yıldan sonra, başkalarını ‘Avrupalılaş(tır)mak’tan vazgeçmiş (belki de İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bu rolü Amerika Birleşik Devletleri’nin költürel hegemonyasına

devretmiş), şimdi kendi kıtasını ‘Avrupalılaştırma’ya yönelmiştir. Tam da bu noktada, Avrupa’nın beşiklik ettiği ‘ulus-devlet’ kavramı, AB karar mekanizmalarının önündeki en büyük engeli oluşturmaya başlamıştır. Avrupalı devletler (eğer böyle bir coğrafya resmi olarak çizilebilirse), kendi sınırlarını, bağımsızlıklarını, merkezi karar-alma sistemlerini ve en nihayetinde de ulusallıklarını, artık, bir zamanlar ihraç ettikleri, Avrupalılaştırma karşı savunmak durumunda kalmışlardır. Başlangıçta ekonomik bir birlik olarak doğan AB’nin, zamanla siyasi hatta askeri bir kimliğe bürünme isteği, şüphesiz tam da bu sayılan nedenlerle, Avrupa devletleri halkları tarafından, büyük bir yüzde ile, şüphe ve tedirginlikle karşılanmaktadır. AB’nin ve Avrupa kimliği savunucularının en büyük sorunları işte burada yatmaktadır.

SONUÇ: YENİDEN DOĞMAYA ÇALIŞIRKEN, BATIŞA SÜRÜKLENEN AVRUPA

Makalenin sonunda, üç adet sonuçtan bahsedilmesi mümkündür. Ancak genel olarak, AB taraftarları tarafından, Maastricht Zirvesi’nden bu yana tekrar edile gelen ve sanki Avrupa bütünleşmesinin tarihi merkeziymiş gibi sunulan, ve bununla neredeyse mekanik bir Avrupa kimliği yaratması öngörülen Avrupalılaştırma kavramının, en iyimser bakış açısıyla, hala emekleme evresinde olduğunu, kötümser bir bakışla ise, başarıya ulaşmasının önünde hayli zorlu engeller olduğu söylenebilir. Gerek küreselleşme, gerekse de ulusallığı kullanan yerelleşme kavramları, hem teorik hem de pratik anlamda Avrupalılaştırma kavramına göre çok daha avantajlı gözükmektedirler. Ve hepsinden önemlisi, Avrupalılaştırmanın gizli ya da açık hedefi olan kimlik siyaseti, mekanik bir süreç olmanın çok dışında kalmakta, aşağıda bir kez daha belirtileceği gibi, neredeyse tümüyle organik, duygusal ve dolayısıyla da değişken tepkiler almaktadır.

İlk olarak, Berlusconi-Schulz meselesinin de açıkça gösterdiği gibi, Avrupa kamuoyu, Avrupa’yı ilgilendiren, Avrupa sınırları içerisinde gerçekleşmiş, Avrupa tarihinden sahneler içeren ve iki ‘Avrupalı’ arasında geçen bir meseleyi dahi, Avrupa boyutunda incelemek hatta o boyutta kavramak için, herhangi bir motivasyona sahip değildir. Tam aksine, olayı ‘ulusal’ boyuta çekip, çok daha açık ve anlaşılır, en azından çok daha tanıdık bir jargonda tartışmak, sıkça başvurulan bir yöntemdir. Aynı örnekten gidildiğinde görülecektir ki, Almanlara göre Berlusconi’nin tepkisi tüm Almanlara yönelik bir hakaret içermektedir; İtalyanlar içinse Berlusconi yalnızca, “tipik aşırı milliyetçi sarışın” (DOWNEY ve KOENIG; 2004, s. 7) bir Almanya karşı ülkesini savunmuştur. Meselenin yalnızca iki tarafı vardır ve Avrupalı bir oluşumdan söz etmek ihtimal dışıdır, ve şaşırtıcı bir şekilde herhangi bir Kuzey Amerikalı da, bahsi geçen meseleye ‘Avrupa içinde bir olgu’ olarak değil, ‘Almanlarla İtalyanlar arası bir mesele’ olarak bakmaktadır. Öyleyse çalışmanın ilk sonucu olarak ortaya konulabilir ki, Avrupa kamuoyu, herhangi bir meseleyi Avrupa bağlamından, ulusal bağlama *indirgeme* eğilimi göstermektedir.

İkinci olarak, Amsterdam'da 'ultra-liberal' Avrupa karşıtı olarak başlayan eylemler nasıl Nice'de küreselleşme karşıtları ile birleşmenin akabinde Cenova'da neoliberal küreselleşmeye karşı küresel bir tepkiye dönüşüyorsa - bir başka deyişle, uluslararası hareketler nasıl yerel bir düşturda başlayıp, küresel bir boyuta ulaşmak durumunda kalıyorsa -, Avrupa'nın duyarlı kamuoyuna göre, Avrupa'yı ilgilendiren meselelerin muhatabı da, AB kurumlarından, küresel aktörlere doğru kaymak durumda kalıyor. Avrupa'daki sosyal adaletsizlik, işsizlik, eğitim reformları veya toprakla ilgili alınan kararlar, öyle ya da böyle, bir biçimde küresel etkiler altında giriyor. Avrupalılaşma veya AB kurumları, bu çerçevede, yalnızca neoliberal politikaların – belki daha değerli hamleler yapabilen ama sonuçta yalnızca öyle kalan - birer piyonu olarak işlev görüyorlar. Bu bizi çalışmanın ikinci sonucuna, yani, Avrupa kamuoyunun, herhangi bir meseleyi Avrupa bağlamından, küresel bağlama *yükseltme* eğilimine götürüyor. Rosamond'un da açıkça özetlediği gibi, Avrupa kamuoyu büyük bir ihtimalle "mesele küreselleşmenin Avrupa bütünleşmesini *nasil* etkilediğinden çok, *neden* her ne zaman Avrupa meselesinden bahsedilse, her iki kavramın birlikte yer aldıkları olmalı" (ROSAMOND; 2002 ,s.11) diye düşünüyor.

Ve son olarak, AB kurumları, Avrupa bütünleşmesi ve en nihayetinde de Avrupalılaş(tır)ma kavramı, bu çalışmanın ortaya koyduğu bu iki karşıt akımın, Avrupa kamuoyunun, bir Avrupa meselesini bile indirgeme ya da yükseltme eğilimlerinin, arasında neden boğulmaya mahkum görünüyor? Tıpkı sorunun da iki karşıt kavramı içermesi gibi, bu çalışma ortaya koyuyor ki, cevap da yine iki karşıt kavramdan besleniyor. Birincisi, Soğuk Savaş sonrası dönemden, ve belki de 1970'lerin krizlerinden bu yana, dünya sistemi görölmemiş bir biçimde sınırları kaldırıyor, zaman-mekan düzlemini her geçen gün daha da kısıyor, bir başka deyişle de küreselleşiyor. Bütün bunlar olurken de ister istemez son dört yüz yıldır sistemin merkezinde yer alan ulus-devlet olgusuna zarar veriyor. Ulusal kimlikler, her geçen gün bir başka küresel etki altında kalıp değişmeye mahkum oluyorlar. Bu durumun bilincine varabilenler, mesele ister ulusal olsun, ister Avrupalı, suçu ve suçluyu küresel ölçekte arıyor; daha refleksif bir tepkide bulunanlar ise, kolay yola, yani ulusal değerlere daha çok sahip çıkmaya sarılıyor. İkincisi, işte tam da bu daha 'temel' tepkiden yola çıkan mantık, günümüzün küresel dünyasında da olsa, yerelleşmeyi, yeniden ulusallaşmayı savunmak durumunda kalıyor. Ulusal kimlikler yirmibirinci yüzyılda öyle bir savunma olarak ortaya çıkıyor ki, belki de bu açıdan, Avrupa'da yükselen aşırı sağ akımlara (VURAL, 2005) veya her yeni gün daha da güçlenen mikro-milliyetçilik ve bağımsızlık hareketlerine (JAMES, GOETZE; 2001) göz atmak gerekiyor. Ancak şüphesiz ki bu, bu çalışmanın amacını aşıyor ve son söz olarak söylenmesi gereken de şu: Avrupalılaşma, her ne ideal içeriyor olursa olsun, gerek bağlam gerekse de zaman olarak, uygun ortamı kendisine bulabilmiş ve - en azından şu aşamada - küreselleşme ve yerelleşme akımlarına karşı koyabilecek bir konumda değil. Avrupa kamuoyunu incelemeye alan bu çalışmada da belirtilmeye çalışıldığı gibi, elitist bir girişimle

başlatılan ve 1990'lı yıllarda siyasi bir kimliğe bürünen AB projesi, üzerine aldığı Avrupa kimliği, Avrupa değerleri ve Avrupalılık gibi kavramlara kamuoyundan gelecek desteği sağlayamadıkça, ne yazık ki hedeflerine ulaşmaktan bir hayli uzakta gözükmektedir.

EKLER

Ek Tablo : 1

Ülkeler	Dağılım
Belçika	34
Kanada	16
Fransa	126
Almanya	1092
İtalya	209
Hollanda	135
İsviçre	208
Birleşik Krallık	138
Amerika Birleşik Devletleri	146
Toplam	2104
*** Verilerin ulusal kökenine göre örnek boyutuna dağılımı	

Kaynak: "The Berlusconi-Schulz Case" Makalesi, 2004, ESA Konferansı, John Downey & Thomas Koenig

Ek Tablo : 2

Ana Çerçevesler	Sayı	Cevapların %'si
Küreselleşme karşıtı	102	11,4
Kapitalist Pazar karşıtı	159	17,7
Etik ve Açıklayıcı Değerler	94	10,5
Demokrasi/katılım	170	19,0
Çevre/bio-etik/barış	53	5,9
Sosyo-ekonomik uçurumlar	189	21,1
Vicdani yapılanma/kamuoyunun etkisi	91	10,2
İnsan hakları ve medeni haklar/göçmenler	38	4,2
Toplam cevaplar	896	100,0
*** Katılımcılara göre, protestoların ana hedefleri		
Küreselleşme Karşıtlarının Çeşitleri	Dağılım	%
Küreselleşme karşıtları	26	25,7
Farklı bir küreselleşme isteyenler	75	74,3
<i>Toplam cevaplar</i>	101	100,0
*** Ana çerçevede "küreselleşme karşıtı" yanıtını verenlerin dağılımı		

Ek Tablo : 2 (devam)

Pazar Karşıtı Çeşitleri	Dağılım	%
Klasik anti-kapitalist	60	38,7
Neoliberalizm karşıtları	79	51,0
Kar etme etiği anlamında kapitalizm karşıtları	16	10,3
Toplam cevaplar	155	100,0
*** Ana çerçevede "pazar karşıtı" yanıtını verenlerin dağılımı		
Kurumsal seviye	Dağılım	%
Yerel makamlar	287	37,6
Ulusal Parlamento	139	18,2
Avrupa Birliği	186	24,4
Uluslararası Kuruluşlar	179	23,5
*** Katılımcıların güvendiği uluslararası kuruluşlar		

Kaynak: "Globalization vs. Europeanization: do differences matter for transnational movements' campaigns and activists?" , 2001, Massimiliano Andretta & Lorenzo Mosca.

KAYNAKÇA

- AB Belgesi. (2006), *Standard Eurobarometer 66*, Yayım: Aralık 2006, ss 7-12.
- AB Belgesi. (2003), *European Parliament* “Session of July 2, 2003.”, ss. 32.
- AB Belgesi. (1997), *Amsterdam Antlaşması*, Bölüm Bir: Madde 1.3. Ekim 2, 1997.
- AB Belgesi . (1996a), *Standard Eurobarometer 44*, Yayım: Nisan 1996.
- AB Belgesi. (1996b), *Standard Eurobarometer 45*, Yayım: Aralık 1996, ss. 43-46.
- AMİN, Samir .(2007), *Avrupa-merkezcilik*, Sert, M. (Fransızcadan çev.), ilk bas. 1988, İstanbul: Nemesis Kitaplığı.
- ANDERSON, Benedict (1991), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, yeniden basım., ABD: Verso.
- ANDRETTA, M. and MOSCA, L., (2001), “Globalization vs. Europeanization: do differences matter for transnational movements’ campaigns and activists?”, sunum, *1st YEN Research Meeting on Europeanization*, Siena, İtalya.
- BLOOM, William (1993), *Personal Identity, National Identity and International Relations*, Birleşik Krallık: Cambridge Üniversitesi Yayınları.
- BOURDIEU, Pierre (1998), “Utopia of Endless Exploitation: The Essence of Neo-liberalism”, *Le Monde Diplomatique*, 8 Aralık 1998.
- CAPORASO, J., RISSE, T.,and COWLES, M. G. (eds.) (2001), *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*, ABD: Cornell Üniversitesi Yayınları.
- CHABANET, D., Curie, M. (2001), *Les Marches européennes contre le chômage, la précarité et les exclusions*, sunum, the Swiss Congress of Society and Sociology, İsviçre.
- CHOMSKY, Noam (1999), *Profit over People: Neoliberalism and Global Order*. ABD: Seven Stories.
- CONAN, Marie-Paule (2000), “An Active European Social Movement on the Road”, *European Marches Archives: Nice 2000, Mobilization of the Marches for a Social Europe*, Fransa.
- ÇIRAKMAN, Aslı (2001), “Avrupa Fikrinden, Avrupa Merkeziliğe”, *Doğu Batı*, sayı 14, ss. 28-46.
- DELANTY, G. and RUMFORD, C. (2005), *Rethinking Europe: Social Theory and Implications of Europeanization*, Birleşik Krallık: Routledge.
- DELANTY, Gerard (1995) “The Limits and Possibilities of a European Identity: A Critique of Cultural Essentialism”, *Philosophy and Social Criticism*, cilt. 21, no. 4, pp. 15-36.
- DIEZ, Thomas (2004), “Europe’s Others and the Return of Geopolitics”, *Cambridge Review of International Affairs*, cilt. 17, no. 2 (Haziran), pp. 319-335.

- DINAN, Desmond (1999), *Ever Closer Union*, pg. 184-194, Birleşik Krallık: PalgraveMacmillan.
- DOWNEY, J. & KOENIG, T., (2004) “Nationalization vs. Europeanization vs. Globalization of Issues that Should Belong to the European Public Sphere”, sunum, the ESA Conference *New Directions in European Media*, Kasım 5-7.
- EDER, K. and SPOHN, W. (2005), *Collective Memory and European Identity: The Effects of Integration and Enlargement*, Birleşik Krallık: Ashgate.
- FEATHERSTONE, K. and RADAELLI, C. M. (2003), *The Politics of Europeanization*, ABD: Oxford Üniversitesi Yayınları.
- FINKIELKRAUT, Alain (1985), “What is Europe?”, *New York Review of Books*, cilt. 32, no. 19, Aralık 5, 1985.
- GASCHE, Rodolphe (2008), *Europe, or the Infinite Task: A Study of A Philosophical Concept*, ABD: Stanford Üniversitesi Yayınları.
- GELLNER, Ernest (1983), *Nations and Nationalism*, Birleşik Krallık: Blackwell.
- GINSBORG, Paul (2001), *Italy and its Discontents: Family, Civil Society, State 1980-2001*. Birleşik Krallık: Penguin Kitapları.
- GRAZINO, P., and VINK, M..P. (2008), *Europeanization: New Research Agendas*, Birleşik Krallık: Palgrave Macmillan.
- HABERMAS, Jürgen (2006), *The Divided West*, Birleşik Krallık: Polity.
- HABERMAS, Jürgen (1992), “Citizenship and National Identity: Some Reflections on the Future of Europe”, *Praxis International*, cilt. 12, no. 1, pp. 1-19.
- HEADLEY, John M. (2008), *The Europeanization of the World: On the Origins of Human Rights and Democracy*, ABD: Princeton Üniversitesi Yayınları.
- HELD, D. And MCGREW, A. (2005), ‘The Great Globalization Debate: An Introduction’, Held, D. ve McGrew, A., *The Global Transformations Reader*, Birleşik Krallık: Polity.
- HOBBSBAWM, E. J. (1990), *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*, Birleşik Krallık: Cambridge Üniversitesi Yayınları.
- HOFFMAN, Stanley (2002), “Clash of Globalizations”, *Foreign Affairs*, Temmuz/Ağustos 2002, cilt. 81, no. 4, pp. 104-109.
- JAMES, P. and GOETZE, D. (2001), *Evolutionary Theory and Ethnic Conflict*, ABD: Praeger.
- LAMY, Pascal (2000), *Europe and Globalization*, Sorbone Üniversitesi açılış konuşması, Paris, Haziran 16, 2000, Fransa.
- LEVI, Primo (1979), *If this is a Man*. Birleşik Krallık: Abacus.

- MATHERS, Andy, (1999), *Euromarch-the struggle for a Social Europe*. European Marches Arşivleri.
- PAPARELLA, Emanuel (2005), *A New Europe in Search of Its Soul: Essays on the European Union's Cultural Identity and the Transatlantic Dialogue*, Birleşik Krallık: AuthorHouse.
- PAYNE, Anthony J. (2000), "Globalization and Modes of Regionalist Governance", Jon Pierre (ed.) *Debating Governance: Authority, Steering and Democracy*, ABD: Oxford Üniversitesi Yayınları.
- PRODI, Romano (2000), "Europe and Global Governance", 2. *COMECE Congress* açılış konuşması, Brüksel, Mart 31, 2000.
- RISSE, Thomas (2002), "Nationalism and Collective Identities: Europe versus the Nation State?", Heywood, P., Jones, E. & Rhodes, M. (ed.) *Developments in West European Politics*, 2. baskı, Birleşik Krallık: Palgrave Macmillan.
- RODDICK, Anita (2000), *Localization: A Global Manifesto*, Birleşik Krallık: Easrthscan.
- ROSAMOND, Ben (2002), "Globalization and European Union", sunum *The European Union in International Affairs, National Europe Centre*, Australian National University, Temmuz 3-4, 2002. Makale no:12.
- SHORE, Chris (1996), "Transcending the Nation-State? The European Commission and the (Re)-Discovery of Europe", *Journal of Historical Sociology*, cilt. 9, no. 4 (Aralık), pp. 473-496.
- SMITH, Anthony D. (1992), "National Identity and the Idea of European Unity", *International Affairs*, cilt. 68, no. 1 (Ocak), pp. 55-76.
- SMITH, Anthony D. (1991), *National Identity*, Birleşik Krallık: Penguin Kitapları.
- SMITH, Anthony D. (1986), "Are Nations Modern?", *The Ethnic Origins of Nations*, Kısım 1, Birleşik Krallık: Blackwell.
- SMITH, Caitlin (2006), "Edmund Husserl and the Crisis of Europe", *Modern Age*, cilt. 48, no. 1, pp. 28-36.
- SOYSAL NUHOĞLU, Yasemin (2002), "Locating Europe", *European Societies*, cilt. 4, no. 3, ss. 265-284.
- STRATH, Bo (2000), *Europe and the Other, and Europe As the Other*, Belçika: P.I.E.-P Lang.
- TRENZ, Hans-Jörg (2004), "'Quo Vadis Europe?': Quality newspapers struggling for European unity." Workshop: *One EU – Many Publics?*, Birleşik Krallık: Stirling.
- VAN DE STEEG, M., RAUER, V., RIVET, S., RISSE, T., (2003), "The EU as a Political Community: A Media Analysis of the 'Haider Debate' in the EU." *Annual Meeting of the EUSA*, ABD: Nashville.

VERDIER, D. ve BRIEN, R., (2001), "Europeanization and Globalization. Politics against Markets in the European Union", *Comparative Political Studies*, cilt. 34, no. 3, pp. 227-262.

VURAL, H. S. (2005), *Avrupa'da Radikal Sağın Yükselişi*, İstanbul: İletişim Yayınları.

YURDUSEV, A. Nuri (2003), *International Relations and the Philosophy of History: A Civilizational Approach*, Birleşik Krallık: Palgrave Macmillan.

